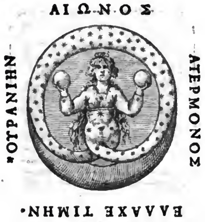
MONVMENTVM ROMANVM NICOLAO CLAVDIO FABRICIO PERESCIO SENATORI AQVENSI

DOCTRINÆ VIRTVTISQVE CAVSA FACTVM.

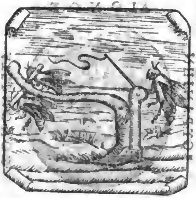

R O M Æ

TYPIS VATICANIS CIↃIↃCXXXIIX.

SVPERIORVM PERMISSV.

λευκὸν ἔαρ, λευκὸν δὲ θέρος μετ' χεῖμα φέρεσθαι.

IO. IACOBVS BVCCARDVS

FRANCISCO BARBERINO

VRBANI VIII. PONTIF. MAX.

FRATRIS F. CARDINALI

S. P. D.

IN maximo dolore, atque desiderio Claudij Fabricij, cuius acerba mors, me ac studia mea grauiter afflixit; hoc demum vtor solatio: quòd satis idonea mihi inde oblata sit occasio, quæ simul in præstantissimum hominem mortuũ, in vrbem Romam, ac in te potissimùm EMINENTISSIME PRINCEPS, *claram grati animi mei significationem dare possim. quod nunc in isto opere edendo facere, mihi quidem videor. Eo enim, primùm ipsi Perescio, pro summis illius virtutibus; sicut pro maximis in me*

meritis; quibus aditus in hanc vrbem, domumque vestram mihi patefactus est; diuinum immortalitatis donum relatum iri mihi persuadeo: cùm tot egregiorum artificum, hoc est doctissimorum hominum Romanorum, nomen ac manum, tuamque insuper autoritatem, ad summi viri memoriam posteritati consecrandam, in hoc monumento agnosco. Romæ autem, velut alteri patriæ, me plurimum debere fateor, atque etiam profiteor: præsertim cùm is sit animi mei sensus, vt iucundum studiorum meorum, ac tranquillitatis, quod in ea per multos annos habeo domicilium, & honestum vitæ literatæ statum, opibus honoribusque facilè anteponam. Quamobrem de hac vrbe bene mereri, vt in posterum spero, ita hic in præsentia opto, atque etiam conor: quandoquidem in hoc Perescij sepulchro, præclarum illius elogium incido; & simul gentibus exteris illustre statuo documentum, quàm hæc ciuitas, nunc si vnquam alias, virtutes atque doctrinas, in cuiuscunque nationis, atque ordinis hominibus admiretur; debitosque illis honores tribuere, & velit humanissime, & magnificentissimè possit. Ceterùm in hoc ipso Monumento, quod homini tibi charissimo, tua voluntate

luntate

luntate tuoquè ære factum, idcirco tibi dedicandum esse putaui; perpetuà apparent meæ in te ac Barberinam domum, gratæ piæque signa voluntatis: atqui certè, non essem dignus ijs literis, in quibus liberiùs viuere, mihi per te potissimùm licet; non liberali illo otio, quod mihi olim Romæ, pro maximo negotio esse voluisti: nisi te omni studio atque obseruantia colerem, ac illustreis tuas, patruique tui Pontificis Maximi, virtutes non agnoscerem, & quoad feret dicendi facultas, prædicarem: Quod quidem eò libentiùs facio, quò longiùs meam laudationem, sicut à necessitate, ita ab adulatione abesse, omneis existimaturos cõfido; qui & ingenij rerumque mearum conditionem, & singularem tuam modestiam, præsentemque Reip. Romanæ statum nouerint. Si quidem hanc ab armatorum incursione barbarorum, a fame, pestilentia, ac vastitate, quæ in vniuersam propè Europam hodie inuadit; vestra præsertim sapientia, bonitate, atque vigilantia, incolumem esse seruatam, S. P. Q. R. monumentis publicis testatus est. Incolæ vero & peregrini, vrbem imperij sedẽ, sacris profanisque ædibus, armamentarijs, bibliothecis, theatris, magnificè a vobis ornatam

læti

tacti frequentesque, aspiciunt; & quod maximum est, ciuitatem ipsam artibus, studijs, moribusque optimis, ad domesticam vestram disciplinam, non tam imperio quàm exemplo institutam, & quasi eruditam esse admirantur. Atque eæ vestræ sunt populares, publicæque virtutes: ad quas, nos qui te propiùs contingimus, penitùsque cognitum habemus, illas etiam domesticas scimus esse adiunctas: continentiam, atque temperantiam, quæ vix in priuati nedum in Principis viri fastigium cadant: & affabilitatem humanitatēque, maximè in exteros homines atque longinquos; quorum videlicet animos a Repub. Romana alienos, sic allicis atque ei reconcilias. Præterire nequeo illud tam singulare, perpetuumque bonarum artium, & Græcarum Latinarumque literarum studium; vt in tanto cumulo, ac pondere negotiorum curarumque, in quarum conscientiam atque consortium, a sapientissimo patruo tuo aduocatus es, aliquam quoque partem cogitationum tuarum, arcanarumque illarum horarum, literis quotidie impertias. Fuitque hæc potissimùm causa, vnà cum reliquis, & sancta et grauis; quamobrem te vnum ex omnibus, olim fecerim faciamque

ciamque plurimi, & in familiaritatem, poteſtatemque demum tuam venerim. non tam fortunam, ad quam, vt auarus aut ambitioſus quiſque maximè eſt, ita cupidiſſimè conuolat; quàm virtutem tuam, meumque iudicium in hoc ſecutus. Sed vberem adeo gloriæ, laudumque veſtrarum ſegetem, ſi in iſtis epiſtolæ anguſtijs velim concludere, temerè fruſtraque fecerim. Ijs porro latior dabitur campus, in optimi illius parentis tui Caroli Barberini vita, cuius hiſtoriam tibi olim recepi me eſſe conſcribturum. Tu interea, HVMANISSIME ERVDITISSIMEQVE PRINCEPS, *iſtud mei in te, tuam domum, atque ipſam adeo vrbem, amoris & obſeruantiæ Monumentum, libens accipe; ac me meaque ſtudia, Pereſcij morte iſthic iacentia, veſtra commendatione, & veſtro illo fauore, quem tu patruuſque tuus, Pontifex Optimus Maximus, me olim ſperare iuſſiſtis, erigite, & ad latiores tandem exitus prouehite. Romæ, Idibus April. An.* C. N. CIϽ IϽ C XXXIIX.

NICOLAO . CLAVDIO . FABRICIO . PERESCIO
DOMO . AQVIS . SEXTIIS . PROV . GAL . NARBON
SENATORI . ATQVE . ABBATI
QVI . QVVM . VNIVERSIS . VIRTVTIBVS
QVÆ . LAVDABILEIS . VIROS . EFFICIVNT
NVLLI . RETRO . SECVNDVS
ET . IN . LITERAS . HOMINESQVE . LITERATOS
STVDIO . ATQVE . LIBERALITATE
OMNIVM . FACILE . PRIMVS . ESSET
VITAM . HVIC . SÆCVLO . ADMIRABILEM
RARI . APVD . POSTEROS . EXEMPLI
SED . HEV . BREVEM . VIXIT . ANN . LVII.
DECESSIT . DOMI . VII . KAL . IVL . AN . C . N . CIϽ IϽ C XXXVII.

ACADEMICI . ROMANI . OB . SVMMVM . EIVS . AMOREM
IN . ANTIQVITATEM . NOMENQVE . LATINVM
FVNEBREIS . HONORES . FREQVENTI . CONCIONE
LAVDATIONEM . ET . CARMINA . FECERVNT
AVTORE . FRANCISCO . BARBERINO . CARDINALI
CVRANTE . IOANNE . IACOBO . BVCCARDO
NOB . PARISIENSI . AMICO.

DE

DE FVNEBRI CONCIONE ACADEMICORVM ROMANORVM

Habita in morte Nicolai Claudij FABRICII PERESCII

EPISTOLA IOANNIS IACOBI BVCCARDI AD FRANCISCVM OLEARIVM

Regiarum rationum Lutetiæ magistrum.

QVæ Romæ acta sint, in Herois illius nostri Perescij morte decoranda; eorum narrationem vicissim tibi mitto, vir ornatissime, pro commentariolo, quod de eius vita ad me scribsisti; de quo magnas tibi habeo gratias, & quantùm possum hìc refero. Cùm primùm tristis de eius interitu nuncius, mihi a Petro Gassendio v. d. hùc allatus est: illicò Francisco Barberino Cardinali autor fui, vt homini de nomine Romano optimè merito, honores funebres Romæ publicè haberentur: id verò nusquam commodiùs præstari posse videbatur, quàm in celebri illo doctissimorum, cuiuscunque ordinis, ac nationis, hominum conuentu; qui nomen ab Academia mutuatus, bis singulis mensibus, magno literarum bono cogitur. vbi nimirum, post orationem ex-

quisiti cuiusdam argumenti, ab homine diserto, ex suggesto pronunciatam; reliqui Academici carmina, aliaque scripta elegantiora, magna auditorum frequentia recitant. Vt semel id ab humanissimo Principe Barberino, pro vetere eius, atque singulari, in summum virum beneuolentia, consecutus sum: cum Academicis ex illius autoritate agere non destiti; vt Perescio laudationē frequenti concione, & carmina funebria, ex optimo suo more decernerent. Sed vetabant leges, ijs tantùm, qui dū viuerent, Academiæ Principes renunciati fuissent, hunc honorem tribui iubentes: sic vt per annos ferè quadraginta, quibus Academia floret; homines ad summum sex, eo in morte ornati numerentur: Mancinus, qui hunc conuentum primus instituit, Guarinus, Marinus, Cæsarinus, Grillius, & Aleander, non solum Academiæ, sed Italiæ in liberalibus disciplinis, maximè Poetica principes. At istam legum seueritatem mitigauere, cùm maxima in antiquitatem literasque Latinas, Perescij merita, tum Principis Cardinalis voluntas, & humanitas Camilli Columnæ, viri eximio literarum studio, æquè atque summa generis nobilitate clari; qui vt nunc Academiæ Princeps est, honorificentissimum Perescio decretum, initis suffragijs fecit. Vt ad diem XII. Kal. Ianuarias, Academicorū concio frequentissima, in aula Manciniana de more haberetur: vbi Fabricij imaginem collocari placeret, in edito insignique loco, qui secus suggestum, & Principis ei vtrimque Academiæ moderandæ sessio; atque etiam primus subselliorum ordo Cardinalibus destinatus, sericis pulli coloris velis obtenderetur: reliquis sedilibus similiter atratis. Consessu ita orna-

 to,

to, Perescius quàm honorificentissimè, pro concione laudaretur: munusque istud, quod pro meâ in hominem charissimum, atque amantissimum pietate postulabam, de sententia Francisci Barberini, in cuius potestate totus sum, deferretur: ceteri verò omnes Academici, carmina funebria, ad magni viri memoriam decorandã, recitarent. Quæ demum omnia, magnificè, rectè, atque ordine facta sunt; cum tanta hominum celebritate, vt eam capere aula non potuerit: istumque conuentum cohonestabant, doctissimi atque illustrissimi ciuitatis viri; in primis Bentiuolus, Cueua, Biscia, Pamphilius, Pallotta, Brancatius, Aldobrandinus, Franciscus & Antonius Barberini fratres, atque Burghesius; Cardinales non minùs ingenio & doctrina, quàm sacerdotij amplitudine, inter ceteros maximè eminentes. Hæc de funebri concione Academicorum Romanorum; te scire oportere putaui. De carminibus id tantùm dicere habeo; pleraque a clarissimis Vrbis Poetis esse scripta: porro tam de illis tuum esto iudicium, quàm de nostra hac Laudatione: de qua priusquàm sententiam pronuncies, duo te monitum velim: alterum, vt pro certo habeas, in laudibus, quæ de præstantissimo viro innumeræ propè, atque incredibiles in ea habentur, nihil a me vel fictum, vel oratoria licentia, supra veritatis rationem amplificatum; sed omnia prorsus esse petita; tam ex tuo de illius vita commentariolo, quàm ex ipsius epistolis; quas quidem de plurimis quæ Romæ extant, videre mihi licuit: alterum est, quod etiam te animaduertere vehementer cupio: me scilicet in hac Laudatione facienda, Cicerone magistro vti potissimùm voluisse:

qui

qui hæc præter cetera, in Orator. Partit. præcepta tradit. ¶ *Conficitur autem genus hoc dictionis, narrandis exponendisque factis, sine vllis argumentationibus, ad animi motus leniter tractandos magis, quàm ad fidem faciendam, aut confirmandam accommodatè.* ¶ *Factorum collocatio triplex est: aut enim temporum seruandus est ordo, aut in-primis recentissimum quodque dicendum, aut multa & varia facta, in propria virtutum genera sunt dirigenda.* ¶ *In toto quasi contextu orationis, hæc erunt maximè illustranda; quemadmodum quisque generatus; quemadmodum educatus, quemadmodum institutus, moratusque fuerit; & si quid cui magnum, aut incredibile acciderit; tum quod quisque senserit, dixerit, gesserit, ad ea quæ proposita sunt, virtutum genera accommodabuntur.* Item lib. II. de Oratore. ¶ *Ea virtus esse videtur præstantis viri, quæ est fructuosa alijs; ipsi autem laboriosa, aut periculosa, aut certè gratuita.* ¶ *Est etiam cùm veteris præstantibus viris comparatio, in laudatione præclara.* Præter Ciceronem, atque etiam Cornificium & Quinctilianum, præcipuè Socratem sum secutus; qui apud Platonem ἐν τῷ ἐπιταφίῳ λόγῳ, Aspasiæ magistræ suæ funebrem orationem, in exemplum perfectè absolutum proponens; qualis demum materies, finisque eius esse debeat; his verbis declarat. δεῖ δὴ τοιούτου τινὸς λόγου ὅστις τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἱκανῶς ἐπαινέσεται, τοῖς δὲ ζῶσιν εὐμενῶς παραινέσεται ἐκγόνοις μὲν καὶ ἀδελφοῖς μιμεῖσθαι τὴν τῶνδε ἀρετὴν παρακελευόμενος. Cùm igitur locupletior mihi quærendus autor, quàm Socrates minimè videretur; hanc Platonis Laudationem, sicut antiquas illas huius planè similes, Thucydidis, Lysiæ, Isocratis, atque Demosthenis, quas præcipuè imitarer elegi. Quæ quidem simplices magisque historicæ, quàm oratoriæ videntur narrationes, re-

rum ab ijs qui laudantur, præclarè gestarum: nec flosculis aculeisque luxuriant, sed iucundissimum laudis, virtutumque fructum præbent; quas viui in mortuis admirati, sibi acquirere, ac Reipublicæ demum præstare conentur. Ea certe mens nostra fuit; de qua pergratum facies, si significaueris, qualis tandem fuerit existimatio, non tui solùm, sed veteris doctissimorum Puteanorum Academiæ, ac nouæ illius, quam Ioannes Armandus Plesseius Richelius, sapientissimus Cardinalis, Duxque, item fortissimus; Dei beneficio ad Rempublicam, literasque amplificandas natus; præclarè instituit, atque in dies magnificè ornat. Tu verò interea, Nicolai Claudij Fabricij Perescij, τοῦ μακαρίτου memoriam, qua soles pietate colere perge; & Petrum Gassendium etiam atque etiam vrge, vt suos de eius vita commentarios, quàm maximè copiosos, atque perpolitos ocyus emittat. Sed in-primis a Rigaltio & Balsaco, hominibus in literis quibus dediti sunt, summis atque perfectis; omni studio contende, vt æternis elegantissimorum scriptorum suorum monumentis, Heroem nostrum velint, ad immortalitatem consecrare. Vale. Romæ. Kalendis Ianuarijs. An. C. N. CIↃ IↃ C XXXVIII.

IMPRIMATVR S. V. R. M. S. P.
IO. BAPT. EPISC. CAMER. VICES-GERENS.

IOannis Iacobi Buccardi Laudationem funebrem, de vita et virtutibus Nicolai Claudij Fabricij Perescij, disertè et eleganter, atque ea prorsus puritate ac candore scriptam, quo summus ille, et incomparabilis vir semper vixerat; Reu.^mi P. Nicolai Riccardij, S. A. P. Magistri iussu legi: vt et Epicedia, a clarissimis, ac præstantissimis viris conscripta; hoc est, ipsarum Musarũ lacrimas, limpido et erudito Romanæ Academiæ humore, in Perescij funere manantes. quæ omnia, ad tanti viri memoriã posteritati consecrandam, typis excudenda censeo: cùm hominis ad bonas literas, artesque iuuandas nati, exemplũ sanè illustre ob oculos ponant; neque quidquam in ijs offenderim, quod Catholicæ religionis decretis, vel morum honestati aduersetur.

ROMAE IDIB. MAII CIↃ IↃ C XXXVIII.

LVCAS HOLSTENIVS.

IMPRIMATVR.
FR. NICOLAVS RICCARDIVS S. P. A. MAGISTER.

NI-

NICOLAI CLAVDII
FABRICII PERESCII
SENATORIS AQVENSIS
LAVDATIO

HABITA IN FVNEBRI CONCIONE
ACADEMICORVM ROMANORVM

A IO. IACOBO BVCCARDO PARISIENSI

ROMAE XII. KAL. IANVAR.
CIƆ IƆ C XXXVII.

IN ORATIONEM FVNEBREM NOBILIS ET DOCTI VIRI IO. IACOBI BVCCARDI

Habitam Romæ in morte viri illustrissimi Nicolai Claudij Fabricij Perescij,

CARMINA.

HENRICI DORMALII.

Τῶν πόλεων ὅσσον Ἐπτάλοφος, τόσσον ἔξοχος ἀνδρῶν
Φαβρίκιος, Κελτῶν φῶς μέγα σβεννύμενον:
Ἀλλὰ καὶ ἀνέρι κῦρος τεὸ ἐν λογίοισιν ἀρίστῳ,
Ὅς δὲ τόν οἱ ἐντάφιον πρῶτος ἐπεῖπε λόγον.
Πάντα καλῶς ἄρ' ἔχει Περεσκίῳ, εἰσὶ γὰρ ἄκρα
Συζυγία, Βουκάρδος· Κλαύδιος· Ἐπτάλοφος.

Cardinales decem concionem funebrem præsentia sua cohonestant.

Κἂν δέκα πορφυρείδων, Βουκάρδε, σὲ ἀμφὶς ἔχουσιν
Πλεῖστον ὑπερκύπτει σῶν σέλας ἐξ ἐπέων,

Academici Romani Orationem cum plausu & admiratione excipiunt.

Αὖθις ἔλεν Κελτὶς Καπετώλιον, οὐχὶ μὲν ὅπλοις
Ἄρεος, ἀλλ' Ἑρμοῦ ἔντεσιν ἐλλογίμου.

ALE-

ALEXANDRI POLLINI.

Æ Ternæ in Vrbis luce, conſeſſu Patrum
Fauente, Romano ore, cultuque exequi
Potuiſſe laudes plurimas, & maximas
Extincti acerbo funere, heu, PERESCII,
BVCCARDE, res eſt magna, factuque ardua.
Sed qua executus ipſe, præclaram, auream
Orationem efferre qui poſſit ſatis;
Rem magnam & is præſtiterit, ac perarduam.

IOANNIS BAPTISTAE DONII.

CVius fama viri vix toto clauditur Orbe;
Mole perexiguus capit hunc liber; arte ſed in-
Cultuque eximius: BVCCARDI prouida cura (gens,
Quem peperit, ſæclis diuturnum μνῆμα futuris.

SCIPIONIS GRANDIMONTII.

PERESCI vt vitam numeris BOCHARDE diſertis
Proſequeris, vitæ conſulis ipſe tuæ.
Vtque viri laudes ad poſtera ſæcula mandas,
Sic te poſteritas officioſa colet,
Viuit Alexandri fama Thebanus Apelles,
Viuit Apellæa nec minus ille manu.
Ambo ſibi æternum faciunt nomenque decuſque,
Ambo ſibi reddunt quas meruere vices:
Sic tibi laudati ſtabit dum fama PERESCI,
Perſtabunt numeri, docte BOCHARDE, tui.
Antea clarus eras proprijs ſplendoribus: at nunc
Clarius adiecto lumine lumen eris.

ODE

ODE D'ALESSANDRO ADIMARI.

STROFE I.

SE *la virtù possente,*
Sì come è della fama inuitta arciera,
Così fosse nel sen laccio dell' alma,
Il tuo spirto, o NICCOLA, *hor certamente*
Sciolto non batteria l'aura leggiera.
Ma doue il fato impera,
Non resiste al suo pondo arco di palma,
Che frà le palme eterno anco non visse
Nè Pelide il guerrier nè 'l saggio Vlisse.

ANTISTROFE I.

CHi *mai d' Ercol più forte,*
O fugò belue, ò Gerione estinse,
O domò vizi, ò soggiogò Tiranni?
E pur anch' egli al saettar di Morte
Nè pelle di leon, nè claua strinse.
Ma, vincitor, nol vinse
(Benche nud' ombra) il domator de gli anni:
Che di chi sà legar Cerbero inferno,
Quando cade il mortal sorge l' eterno.

EPODO I.

SE *non gisse a cader trà solchi il grano,*
Ei resterebbe solo:
S' il buon, come Fenice aprisse il volo,
Emulata virtù sarebbe in vano:
E minori, e men belle,
Se non morisse il dì, parrian le stelle.

STROFE II.

QVello splendore interno
Ch' in tua vita, ò PERES, daua il tuo sole,
Come ben mille specchi accolti in vno,
Vincea la vista, instupidiua il senso,
Nè lasciaua capir l' alta sua mole;
Hor come l' ombra suole
I rilieui auuiuar tra'l bianco, e'l bruno,
Così de pregi tuoi fra' l morto orrore,
Più miro i lumi, e più v' inalzo il core.

ANTISTROFE II.

SE de gli alti natali
(Come Arcade si suol) nel Polo oscuro
Mi gioua di segnar gl' Astri lucenti;
D'Arianna, e Cefeo chiarezze eguali
Ne' l Ciel de gli Aui tuoi miro sicuro;
Vi riconosco Arturo,
Del tuo senno agitar le Rote ardenti,
E con la Libra in man, Vergine Dea,
Del tuo giusto operar vi miro Astrea.

EPODO II.

VEggio hor come in tua mano ardea la Lira,
E come dolce, e vago
Cantaua il Cigno, e vigilaua il Drago,
E in qual parte Orion prendea la mira;
E'l Pegaso vi noto,
Che del tuo nome al Ciel non corse a voto.

STROFE III.

LVngo parlar m'è tolto
Da nemico talento, e da fortuna,
Ch' Ignoranza e Penia non vanno in alto:
Ma tù, BVSCIARD, a tanta lode hor volto,
Conta tù queste stelle ad una, ad una,
Eloquenza oportuna
Non mai d'inuido oblio pauenta assalto:
Ella è ne' labbri tuoi torrente, e fiume,
Che l' Eridano in Ciel vince di lume.

ANTISTROFE III.

SE del grand'Asse al pondo
Soggiace Atlante; e Tolomeo lo tiene
Dipinto in breue carta, ou'ancor dura:
Ben atto più di lor, BVSCIARD, il Mondo
Puoi di NICCOLA alzar su queste arene:
Dillo Ciel d'ogni bene;
Dillo stupor de nati, e di natura;
Dì, che qual nuouo sole aprendo i rai,
Nacque mortal, per non morir giamai.

EPODO III.

OBen felice, e fortunato affetto,
Che la gloria ha per segno:
Passa nel conquistarla ogni ritegno,
Si fà naue stellata, Argo il suo petto,
E mostra con ragione
Che doue è l'aureo Vello, iui è Giasone.

NI.

NICOLAI CLAVDII FABRICII PERESCII LAVDATIO.

PRAECLARE a vobis, & ex ordinis nominisque vestri dignitate factum est; Academici Romani; quòd clarissimo viro Nicolao Claudio Fabricio Perescio, Gallorum humanissimo atque doctissimo, publicos in morte honoreis, funebremque laudationem decreuistis. Si enim pius mos iste a maioribus vestris, maximè ad eos homineis qui de Republica bene meriti essent ornandos, & ad omnem posteritatis memoriam commendandos institutus est: tanta quidem, ac tam præclara extant Perescij merita, atque ornamenta, in eam Romanæ Reipublicæ partem, quæ doctrinæ atque humanitatis studia complectitur; vt non solùm labefactatæ rei literariæ inuidiam a Transalpinis nationibus remouisse, sed & ipsorum Romanorum gloriam in colendis artibus adæquasse, vel potius superasse videatur. Omnes enim ex omni ætate, qui in hac ciuitate disciplinas & scientias, vel industria sua illustrarunt, vel autoritate atque liberalitate ornauerunt; si vnum in locum conferantur, cum Perescio minimè videntur comparandi. qui ceteris denique omnibus virtutibus adeo excelluit, vt etiam hoc vno ætas nostra potuerit in omni genere lau-

dis, cum antiquitate certare. Quo maius mihi, ac difficilius onus impositum esse video; vt ego scilicet mediocri prorsus ingenio, nullo dicendi vsu aut facultate, homo peregrinus; in hoc ornatissimo Romanorum, id est disertorum politorumque hominum consessu, de innumeris, ac propè incredibilibus summi viri laudibus, verba faciam. Quod quidem a me nec confidentia, aut temeritate quadam susceptum est; eruditissimi Academici: sed tum mea in vos obseruantia, qui munus istud honorificentissimo vestro decreto, ad me detulistis; meoque in eos obsequio, qui vt summum in me tenent imperium, ita illorum autoritatem, meo de me iudicio præferre necesse habui: tum verò maximè beneuolentia atque pietate; quæ me ad gratias quas viuo Perescio magnas semper habui, mortuo demum, hoc supremo humanitatis officio referendas, pro eius in me meritorum magnitudine impulit. Cùm enim in patria vitam studijs, quibus vsque a puero deditus fui, maximè accomodatam, viuere mihi per parenteis non liceret; dum me in forum, & ad curiam nolentem trahunt; Lutetia amplissima potentissimaque vrbe sponte carens, ad hanc vestram, in voluntarium exilium venire tandem decreui: ex qua nimirum religioneis, legeis, literas; omnem denique rerum omnium cognitionem, omnem vitæ elegantiam, ad nos olim effluxisse, cùm librorum lectione cognoueram, tum eadem hæc omnia, nunc sub humanissimo sapientissimoque Pontifice, in ea magis magisque vigere, ex eruditis nostris hominibus intelligebam. quibus potissimùm autoribus, cùm Perescium rerum Romanarum gnarissimum, ex itine-

re

re conueniſſem : is me & liberali hoſpitio, atque in intimam accepit amicitiam; & cum tam præclaris de huius ciuitatis inſtituto præceptis, atque ita graui ad literatos primarioſque vrbis viros commendatione, Romam ex Prouincia decedentem proſecutus eſt; vt ſtatim ſub meum ingreſſum, non ſolùm populi ingenium, publicosque moreis cognouerim, meque eis accomodarim facillime: ſed etiã in veſtrùm omnium, eruditiſſimi Academici; conſuetudinem me inſinuauerim, & quod maximum eſt, in ſummorum virorum rei & publicæ & literariæ principum familiaritate, eum qui non niſi claris doctiſque hominibus eſſe ſolet, locum obtinuerim. Quare impius profectò ne dum ingratus, apud vos ceteroſque omneis haberer; cùm literatiſſimos quoſque maximè Italos, laudatione poſt deceſſum proſequi olim inſtituerim; ſi hodierno die omnium doctiſſimum, mihique patriæ, neceſſitudinis, & beneficij vinculis coniunctiſſimum virum, laudandi munus, quantumuis arduum ac difficile recuſarem. Itaque rem aggrediar magni nominis, magni exempli; nouitatis, admirationisque pleniſſimam: & quantum eloquentiæ ad id mihi deeſt; tantundem cùm a ſingulari mea in præſtantiſſimum virum pietate, perceptique ex eius obitu doloris magnitudine; quæ nonnunquam diſertos ac copioſos facit; tum a veſtra beneuolentia; Patres ampliſſimi, voſque ceteri ornatiſſimi viri; veſtraque in me attentè audiendo benignitate, mutuari atque adeo ſupplere conabor.

Nicolai Claudij Fabricij Pereſcij vitam; quæ ſupra huius ætatis hominum captum, moremque putanda eſt; cum illis antiquorum præſtantiſſimis, ac

beatiſſimis comparanti mihi ; vna præ ceteris Titi Pomponij Attici, par adeo & ſimilis viſa eſt ; vt eam interea, dum ad alia propero, quæ expectationem de Claudij Fabricij doctrina, literarumque ſtudio, a me ab initio concitatam magis expleant; veluti abſolutiſsimam tabulam vobis proponendam cenſuerim: in qua expreſſam Pereſcij ingenij, virtutumque imaginem videatis. Ambo ſiquidem nobilibus literarumque ſtudioſis geniti parentibus, pueritiam in liberalibus doctrinis, ſicut adoleſcentiam in literata peregrinatione, apud exteros principeis, doctoſque viros honoratiſsimi conſumſere. Ambo magnas & amplas in patria geſſere amicitias: bonos viros & ſtudioſos, tam ab aliena iniuria, quàm a mutua inter ſe obtrectatione; necnon ab egeſtate vindicauere. Domi, in quam vterque omnium ordinum homineis liberaliter inuitauit, plus ſalis quàm ſumtus in victu; velut in cultu non affluentem affectauere munditiam. optimis alioquin omnibus rebus vſi, familia in primis, vt ne pediſſequus quidem quiſquam eſſet, qui non & anagnoſtæ, & librarij munus pulchrè præſtare poſſet. In Republica, quæ vtriuſque temporibus varia admodum commutabiliſque fuit; ita ambo verſati ſunt, vt ſemper optimarum partium eſſent. honores vero qui in ea ſibi patebant, non petierunt: ſed ordine quo orti eſſent, contenti, in vetere vitæ inſtituto, id eſt in ſtudijs maximè Philoſophiæ atque antiquitatis; ſuauiſsimis optimiſque moribus, ad ſenectutem benè beatèque vixere.

Hæc pauca ex multis exempli cauſa attuli, vt ſic deinceps habeatis: omnium Titi Pomponij virtutum, quarum pulcherrima extant in antiquitate monu-

monumenta; maximè temperantiæ, probitatis, atque prudentiæ laudem, cum Perescio esse communem. Quamobrem iam ad illas venio, ad quas dudum festinat animus, quæ Claudij Fabricij adeo propriæ, tamque suæ sunt; vt nemo ex omni ætatum memoria, cum ipso de earum gloria contendere, vel in societatem venire possit; nimirum assiduus ac prope incredibilis labor, egregiaque opera, in omnium magnarum rerum, atque artium scientia, literarumque cognitione percipienda: ardens in eas conseruandas amplificandasque studium, acrisque cura: perpetua denique & constans voluntas, in homineis literatos ornandos; & regia in ea omnia liberalitatis magnificentia. In quibus persequendis, ea veritatis simul, ac breuitatis ratio a me habebitur; vt remoto omni insigni orationis ornatu; simplici ac planè historica narratione, Perescij studium, liberalitatem, & in commentando scribendoque diligentiam, rei literariæ præstitas, summatim exponam.

Gens Fabricia, postquam ex equestri ordine, apud quem per tercentos & amplius annos, militari gloria floruerat, in senatum Aquensem cooptata est; ita ingenio & doctrina excelluit, vt non solùm amplissimæ dignitatis, sed etiam summæ eruditionis, in quartam sobolem propagatæ hereditas, vnà cum satis lauta literaria supellectile, ad Nicolaum Claudium Fabricium venerit. Qui cùm auitas studiorum maximè, atque doctrinarum possessioneis, non solùm tenere, immo etiam aliquid, atque adeo multum illis addere de suo decreuisset; omnem curam sumtumque posuit, in ornando potissimùm, atque amplificando eo instrumento, quo in

in optimis artibus comparandis, magno prorſus opus eſt. Quamobrem vbi optimos quoſque libros, primùm ſibi vndique colligendos; deinde auro, purpura, omni denique eleganti & magnifico opere ornandos, per egregios artifices, qui ſuæ domi viuebant, diligenter curaſſet; illoſque omneis diligentius euoluiſſet: nihil quidquam habuit antiquius, quàm vt tota Europa peregrinaretur: non ſolùm ad hominum qui tum viuebant, moreis ciuitatumque inſtituta noſcenda: ſed vt tanquam in rem præſentem veniens, eaque demum ſubijciens oculis, quæ auditione vel lectione acceperat; vetuſtiora antiquitatis monumenta acerrimè contemplaretur: ac quæcunque inde auferri poſſent, domum ſecum in bibliothecam transferret. Quò primùm iter dirigeret, Italia ſe ſe obtulit: in qua cùm ingenia præſtantiſsima & elegantiſsima, humaniſsimi optimique mores, leges denique præclaræ atque ſalutares nunc vigent; tum verò priſtinæ fortunæ, illorumque omnibus artibus florentiſsimorum temporum, reliquiæ plurimæ ſuperſunt. Luſtratis igitur Liguriæ Etruriæque oppidis, ad hanc veſtram vrbem, velut ad diuini humanique imperij domicilium, & antiquitatis atque humanitatis ſedem, magno itinere contendit: vbi fora, theatra, templa, thermas, arcus, & cryptas; oculis, pedibuſque diligentiſſime permenſus eſt; ſicut obeliſcos, columnas, ſtatuas, æra, marmora, gemmas, atque codiceis; omnia denique priſcæ magnificentiæ, artiumque monumenta; quæ in veſtrorum murorum ambitu, plura quàm in reliquo terrarum orbe, atque illuſtriora reperiuntur; attrectauit, excuſſit, & quæcunque potuit, domum abſtulit:

partim maximò pretio emta; partim oblata dataque a doctis hominibus, qui, vt semper Romæ, tum maximè studiosissimorum munificentissimorumque Principum Aldobrandinorum, tempestatè, plurimi atque humanissimi fuere. quos omneis, præcipuè Fuluium Vrsinum, & Lælium Pasqualinum, viros in colligendis colendisque antiquitatum reliquijs diligentissimos & maxime industrios; ad admirationem, atque amicitiam adolescens Perescij virtus, eximiaque doctrina traduxit. Eandem expectationem fauoremque Roma Neapolim secum attulit, dum versatur cum Matthæo Capuano Conchanorum Principe, magis literarum amore atq; scientia, quàm sũma dignitate generis fortunæq; claro; ac Marte Gurgustiola, in supremo consilio IV-viro apprimè docto: qui ambo locupletissimos omnium rerum antiquarum thesauros domi habebant. Celebreis præterea Ioannis Baptistæ Portæ, atque Ferrantis Imperati ædeis ibi frequentauit: quorum ille rerum occultarum, & quasi a natura inuolutarum acerrimus inuestigator, atque interpres: hic custos & conseruator diligentissimus fuit. Et cùm hisce rebus, non minùs quàm antiquitati studium suum, laboremque Perescius impertiret; reconditissimum quemque inuestigauit angulum, non solùm amplissimæ pulcherrimæque vrbis, sed & totius felicissimi illius agri Campani; in quo iucundum, naturæ mirabilibus illic maximè gaudentis operibus, & antiquæ Græcorum, Romanorumque magnificentiæ ac luxuriæ, certamen spectaret. Italiam reliquam, omnemque Galliam Cisalpinam pari diligentia lustrauit: Rauennam ex itinere diuertens, vt inuiseret, cùm funesta illa Go-

thicæ

thicæ barbariæ trophæa, Romani Imperij ruinis imposita; tum maximè Hieronymum Rubeum, istarum antiquitatum, ac medicinæ scribtorem luculentum. Inde Patauium se contulit, inuitatus præsertim fama, quæ de eximia Ioannis Vincentij Pinelli doctrina, eiusque refertissimo omnibus omnium linguarum, atque scientiarum voluminibus Museo, ita tum Europam peragrabat; vt docti homines, antiquos libros in bibliothecam collecturi, vel suos edituri; ex longinquis locis illùc ad eum consulendum venirent. Ibi Perescius aliquandiu moratus est, non tantùm vt in Pinelli domum ac bibliothecam, sed etiam in illius consuetudinem penetraret: in quam se demùm totum dedit; ad eximium eius in literas homineisque literatos ornandos studium, & ceteras omneis viri præstantissimi virtuteis cognoscendas, percipiendasque; quas scilicet imitaretur, & cunctas ipse aliquando rei literariæ, cum maxima ad singulas accessione præstaret. eamque de se spem adeo magnam, ac propè exploratam iam tum illic dederat, vt Paulus Gualdus, vir & suopte ingenio atque doctrina, & intima Ioannis Vincentij familiaritate clarus; in commentarijs quos de eius vita satis eleganteis conscribsit, de Perescio affirmauerit: „ Aetatem nostram „ si quem Pinello parem ferret, non alium ab eo „ fore, qui Patauij vix dum plenam pubertaté egres„ sus, eo ardore Pinellum, Pinellique studia fuerit „ complexus, vt ipsi Gualdo, ceterisque doctioribus viris, miraculo esset. Qui quidem homines eruditi, quotquot Patauij tunc ætatem in literis beatissimè agebant; in primis Pinellus ipse, & Hieronymus Aleander, atque Laurentius Pignorius, limato iu-

dicio,

dicio, ficut polita doctrina excellentes, grauifsimum hoc egregiæ indolis, a Gualdo tributum Perescio testimonium, adeo approbauerunt, eamque in illo admirati ita amauere, vt præsenti domum quisque suam, maxima cum hospitalitate patere voluerint; suaque reconditiora, tam quæ in priuatis bibliothecis, quàm in publicis tabulariis, Patauij & Venetijs, vrbe earum ceterarumq; rerum abundantia, florentifsima seruarentur. iidem postea absenti, quod plerique etiam ex reliquis Italiæ, atque adeo Europæ ciuitatibus fecere, de studijs per literas communicauerunt, librosque suos ab ipso, vel in eius nomine editos honoris causa miserunt. Sic flores gratia, & hospitijs clarifsimorum doctifsimorumque hominum, vbi se locupletauit signis, tabulis, nummis, codicibus, ceterisque vetustifsimis Italiæ ornamentis, Germania vltimaq; Britannia peregrinari perrexit. Atque ibi quidem plurimas antiquitatis reliquias collegit; nec non existimationē, ac beneuolentiam hominum, non solùm in sapientiæ ac literarū studijs, sed etiam in pictura, architectura, ceterisq; elegantioribus artibus excellentium; quos Claudius Fabricius, illorum operum elegans spectator, vt olim in Italia, ita tum in illis regionibus coluit, ac sicut ceteros omneis viros doctos, ad suam adiunxit necefsitudinem: præcipue Petrum Paulum Rubenium, & ob rerum antiquarum cognitionem, & picturæ, scalpturæ, architecturæque scientiam, quas ex Italia ad Belgas, primus cum pristino splendore atque dignitate, transtulisse videtur: Marcum Velserum rei publicæ apud Vindelicos, & literariæ in tota Germania constituendæ, studiofsifsimum virum: Io-

annem Barclaium, tum in Britannia, magnam ex doctrinæ, ingenijque elegantia laudem adeptum. Postrema fuit Parisiensis peregrinatio, quam ob librorum optimorum, doctissimorumque hominum copiam ibi affluentem, iterare ei visum est. Prioreque, se dedit Iacobo Augusto Thuano, eiusque celeberrimæ bibliothecæ: ad quam summos viros, ex superiori sæculo, præstantium ingeniorum in Gallia feracissimo superstites; Claudius Fabricius videbat ventitanteis: qui ipsum Thuanum, velut historiæ, ita reliquarum maximarum artium, ac hominum qui eas profiterentur, principem, patronumque optimum; & Gallici imperij, atque maiestatis, acerrimum defensorem, quotidie celebrabant. Post decennium domi consumptum, in recognoscendis literarum, antiquitatisque monumentis; ex tota Europa collectis, ijsque in Museum suum, atque in memoriam, quæ ipsi propè diuina fuit, redigendis digerendisq; Lutetiam iterum se contulit, ad versandas vorandasque reliquas bibliothecas: Regiam scilicet, Dionysianam, Victoriadam, D. Germani, atque Memmiorum: & studiosos illarum cultores inuisendos; quorum veluti noua soboles illic tum florebat, inter quos, hodie excellunt: Puteani fratres humanissimi, qui apud Thuani filios; patrijs ingenij, virtutisque dotibus ornatissimos, cognatos suos: non solum eius bibliothecam, sed etiam literas, hominesque ijs deditos, veluti suæ tutelæ ac fidei, Iacobi Augusti testamento commendatos: quibuscunque rebus possunt, iuuant & mirabiliter ornant: Nicolaus Rigaltius, politiore doctrinæ iudicijque elegantia, & incorrupta Latini sermonis integritate, omni-

bus antecellens : cui nos, si modò in hoc genere literarum aliquid profecimus, id totum debere gloriamur. Petrum Seguierium, Henricum Memmium, atque Hieronymum Bignonium; viros magis doctrina, eximioq; suo in literas studio, quàm supremis Gallicæ purpuræ honoribus illustreis, breuitatis causa omitto. Sirmondum relinquo, Petauium, Morinum, Mersenium, Burdelotium, & Valesium, aliosque propè innumerabileis; ex summa doctrina, præclarissimisq; suis scriptis, maximè claros: quorum omnium animos, atque voluntates sibi conciliauit Claudius Fabricius, & ad suos, id est ad rei literariæ vsus coniunxit. Atqui vnũ præterire nequeo Gulielmum Varium, non minus eloquentiæ ac Philosophiæ studio, ceterisque maximis virtutibus; quam sanctissima cum hoc nostro Attico amicitia, Marco Tullio comparandum. Is ex quo Perescium in Senatum Aquensem, cuius ipse princeps erat, legit; continuò in consuetudinem eius se dedit, sic vt prorsus vnà illic vixerint; nec vnquam postea passus sit eum à se separari. Quare cùm in aulã à Rege euocatus esset, ad annuli signatorij custodiam; quod summum est apud Gallos, togati hominis fastigium; eum illùc secum duxit; vnum esse in tota Gallia dignum existimans, quem contubernalem, & consiliorum in Republica atque honorum, adiutorem sociumq; haberet. Huius porro gratia, Perescius nulla ferè in re vsus est, nisi in deprecandis amicorum, hoc est doctissimorum virorum, aut periculis aut incommodis; & studiorum ratione procuranda: ad quam præter cetera egregia ornamenta, id demum maximũ contulit, vt se autore, maxima vetustissimorum

codicum copia, Regis nomine compararetur: ad supplendam atque amplificandam Parisiensem bibliothecam: quæ omni tempore, ad omnium vsus ita patet; vt ex ea maximè, præclariora antiquarum doctrinarum monumenta, in dies eruantur. Quo autem potissimùm beneficio, se a Vario ornatum voluit, id vnum propè fuit; vt vetustissima curiarum, templorumque tabularia, in omnibus Galliæ oppidis, sibi ex eius autoritate inuisere, atque excutere liceret. Cum ab opibus alioquin, & honoribus consectandis tam esset alienus, vt sæpius repudiauerit a Vario vltro oblatos: qui cùm Claudium Fabricium in amplissimum, pristinæque dignitatis apud Gallos maximè retinentem, Antistitum ordinem cooptari vellet: vix ab eo tandem impetrauit, vt mediocre acciperet sacerdotium. Mortuo Vario, qui suam omnem, vt ita dicam, antiquariam supellectilem, amicissimo studiosissimoque viro legauit; & testamenti tabulas, illius fidei atque autoritati commendauit: domum Museumq; suum diu desideratum, spectabat Perescius. cùm ecce sub ipsum a Parisiensi aula discessum, ad Romanam denuò ex itinere inuitatur: optatissimo nuntio de noui Pontificis creatione, Maphæi scilicet Barberini Cardinalis. Si quidem hunc ante pontificalia insignia, perinde ingenij doctrinæque, ac sanctitatis in Republica Romana principem, ipse tam bene nouerat; procurataq; olim simul atq; iterum, diuinorũ illius poematum editione, alijsque officijs demeruerat; vt cùm nuntius, qui Regem ante omneis de ea re certiorem facere vellet, obuio Perescio tantùm dixisset; visum Romanorum Principum eruditissimum, eique

ami-

amicissimum, in mortui Pontificis locum suffectũ: ipse continuò, Maphæum ad gubernacula Reipub. sedere intellexit; cum incredibili lætitiæ voluptate. Præuidebat enim literarum studia, in lucem atque splendorem sub doctissimo Pontifice reuocatũ iri, studiososque; vel ex vltimis terris, ad aulam Barberinam celebrandam, ornandamque; honorum ac præmiorum spe aduolaturos. Ad quam temporum literarumque felicitatem, oculis saltem vsurpandam, ac Pontificem sui studiosum adorandum, Romam ab amicis non inuitus attrahebatur. Sed profectionis causam, ambitionem, a cuius vel suspicione abhorrebat, potius quam officium, visum iri nolebat: & postquàm ex Circes insula, tanto labore tandem soluisset, si cantibus Sirenum illiceretur, vt apud eas hæreret veritus est. quare in suam tandem Ithacam, ad optatissimum studiorum portum, se ex longa peregrinatione recepit. Tunc enimuerò Perescij Museum ac tota domus, ex præsentis domini regali propè liberalitate; qua videlicet non solùm in literas, earumq; instrumenta ornanda, sed maximè in studiosos homines iuuandos colendosque, deinceps vsus est; ipsa Alcinoi Regià, & magnificentior, & hospitalior euasit.

Delectum Romanæ aulæ florem, illùc aliquantò post Cl. Fabricij accessum; secum aduexerat Franciscus Barberinus Cardinalis; qui a Pontifice ad iustissimum fortissimumque Galliæ Regem, Legatus mittebatur. Porro autem hunc, ac nobilem eius comitatum, lautè adeo atque splendidè accepit Perescius, vt cum ipsis Regibus de magnificentia certare visus sit: admiratus veneratusque in iuuentutis Principe, cùm maturam patrui Pontificis

pru-

prudentiam, atque sanctitatem: tum maxime singularem literarum scientiam, & erga homines eruditos voluntatẽ. Atque ob illas adeo excellenteis primarij iuuenis virtutes, ei vsque ad extremum vitæ spatium, ita omne officium cultumq; tribuit: vt nullus ferme ex Gallia in Italiam traijceret, cui non tantùm literas obseruantiæ, sicut eruditionis plenas, ad eum perferendas traderet; sed & libros, plantas, atque animalia rara peregrinaque, ad locupletissimæ bibliothecæ Barberinæ, hortorumq; ornamentum. Cui vicissim humanissimus Princeps, maximas semper habuit gratias, & eadem epistolarum frequentia, similibusque muneribus retulit. Haud minori obseruantia, ornatissimos & doctissimos quosque, ex celeberrima Legati cohorte coluit Perescius: Cassianum Putealem ante omneis, virum ob generis, virtutum, atque eruditionis claritudinem, summis laudibus honoribusq; dignum; cum quo, morum elegantissimorum, & in optimas arteis, earumque cultores, prolixæ naturæ similitudine, sibi coniunctissimo; de omni studiorum suorum ratione, familiariter deinceps communicauit. item cum Ioanne Baptista Donio, qui ob ingenuitatem, aptumq; ad omnium magnarum rerum scientiam ingenium, fuit ipsi charissimus. Istarum amicitiarum ibi tum, sicut Romæ demum aliarum, conciliator fuit Hieronymus Aleander, vir optimis artibus, summisque ornamentis præditus, & ab adolescentia, Fabricij amantissimus. qui nobilem eius, plenamque dignitatis atque sapientiæ domum, præstantissimaque studia, tunc ita miratus est: vt vnum omnium mortalium maximum, atque felicissimum Perescium, palam dein-

ceps

ceps prædicare soleret: sæpiusque cogitauerit, ex aula atque ipsa vrbe, ad eius suauitatem, pretiosissimumq; literaturæ thesaurum fruendum, Aquas Sextias migrare. Quò deinceps omnes principes viri, qui Reipublicæ causa, ex Italia in Galliam, vel illinc ad hanc prouinciam traijciebant, ex itinere diuerterunt: vt hominem conuenirent, penes quem erant commentarij, acta, & reconditiora regnorum instrumenta; quique regionum situs, describtiones temporum, populorum origines, leges, fœdera, bella; Regum virorumque primariorum stirpeis, cognationes, atque successiones optimè nouerat: sic vt nemini fundi, domusque suæ ratio fuerit, quàm illi orbis nostri status, atque conditio notior. Omnes item cuiusuis ordinis, ac nationis homines, magnarum peregrinarumq; rerum studiosi, illùc se conferebant, ad ipsum celeberrimumque eius Museum inuisendum; in quod præclara raraq; omnia collecta, sub vno aspectu cernere erat; quorum conspiciendorum causa, antea mortales vniuersum terrarum orbem peragrabant. Illa siquidem propè cuncta, secum ex peregrinationibus domum attulerat, tam ipse Perescius, quàm frater eius Palamedes Fabricius Vallauesius, vir humanissimus: qui ambo in studiorum, domestici victus, reique familiaris communitate, ita extra simultatem ad senectam vixere; vt nunquam alter cum altero in gratiam redierit. Ad ea porro, noua quotidie comportabantur, non solùm e tota Europa, sed ex Asia, Africa, India, atque nouo orbe; cùm vetus hic noster, eius inexhaustæ discendi auiditati non sufficeret: ita vt nemo ex vltimis terrarum oris, ad has nostras appelleret,

ret, quin illùc inueheret plauſtra, atque nauigia rerum, natura aut arte admirandarum. has enim in ſingulos dies ad eum mittebant, homines in celeberrima quaque illarum prouinciarum vrbe, ac portu delecti; quorum opera, ad ea omnia diligentiſſimè comparanda, infinito ſumtu ipſe vtebatur. Et cum iſti homines, ſua quantumuis arguta ſedulitate, Pereſcio cumulatè ſatisfacere nequirent: ſæpius ipſe alios domo miſit, ad omneis maris Ægæi inſulas, montem Atho, Byſantium, Alexandriam, & ad miſerandas illas Memphis, atque Carthaginis reliquias: qui ſuo nomine atque ære conquirerent, præter res alias nouitate mirabileis, præcipuè vetuſtiſſimos codices, Græcos, Hebraicos, Arabicos, Perſicos, Coptos, Æthiopicos; denique cùm cetera Aſiaticæ atque Africanæ antiquitatis monumenta, tum maximè priſcorum Principum Ægyptiorum corpora, pretioſiſſimis odoribus, medicaminibuſque condita. in quo profectò celebrata illa veterum Pergamenorum, Alexandrinorumque Regum, nec non Gallorum noſtratium, in bibliothecas magnificentiſſimè ornandas ſtudia, regali planè animo æmulatus eſſe videtur. Ad ſuam hanc bonarum artium officinam, & ſapientiæ virtutiſque diuerſorium, omneis literarum elegantiorumque artium ſtudioſos, peregrè aduenienteis, non ſolùm benignè admittebat Pereſcius, & bibliothecæ ſuæ totum eis explicabat theſaurum; ſed diutiſſimè illic retinebat, honeſto ac maximè liberali acceptos hoſpitio: quibus demum diſcedentibus, aliquot codices, nummos, & alia, quæ ad eorum ſtudia magis apta videbantur; omnia itē quæ ipſis opus fuerant, ex ſua re familiari largiſſimè

mè dabat: quemadmodum ceteris propè omnibus literatis hominibus absentibus, sibi nomine tenus notis, quidquid in literaria, atque antiquaria sua supellectile erat, quod ipsis, in lucubrationibus, adiumento fore arbitraretur; vltro nec petētibus, sæpiusque talium rerum ignaris mittebat. Si quid domi non esset, quod alicubi lateret, vt id quoquo modo ad illos perueniret, suaq; deinceps quæ præ manibus haberent opera, polita perfectaque ederent; nulli labori aut impensæ parcebat. Quos verò peregrinationes, rerum antiquarum, aut naturalium perquirendarum causa, parare audiebat; ipsis commendatitias literas, iumenta, atque viaticū de suo curabat: & ad eas suscipiendas, multos iisdē conditionibus vltro oblatis inuitauit. Omneis denique, quos solo literarum virtutisque studio, & fortunæ iniuria calamitosos esse sciebat; quibus rebus indiguerunt adiuuit, ære alieno oppressos leuauit; vel illos optimatibus diligenter commendabat, ac multa illis sæpe impetrauit. cùm apud omneis paullò humaniores Europæ Principes, maximam gratiam autoritatemque obtineret: præsertim apud Eminentissimos Celsissimosque viros, qui Gallici imperij clauum hodie tenent. quippè qui, pro suo singulari literarum amore, atque scientia, doctos in oculis, auribus, atq; complexu habent: & quæ sua est regalis magnificentia, atque magnanimitas; eos omnibus omnium ordinum hominibus, in beneficijs honoribusque tribuendis, anteponunt. Beneficæ prolixæque adeo, Perescij naturæ testeis oculatos, & ab ea ipsa locupleteis, citare possum; non tantùm ex hac vrbe, istoque consessu; sed vel ex vltima Syria, immensaque Libani

C alti-

altitudine, Amiram doctissimum apud Maronitas Antistitem; ex Magna Græcia magnum Philosophū Campanellam; & multitudinē aliorum, ex alijs prouincijs infinitam. Innumerabilia item liberalitatis, ac magnificentiæ exempla, vobis referre haberem; vix de Rege, nedum de senatorij ordinis, censusq; homine credibilia. Cùm tamen, quod propius miraculo quàm fidei est, ipse quadraginta millia sestertiùm nummûm, hoc est vnciam vnam ex tota redituum summa, in hanc solam vestram vrbem, singulis annis erogaret; quod & in ceteras Europæ celeberrimas, eum fecisse existimandū est; partim in libros, aliaque huius generis munera, hùc ad amicos mittenda; partim in codices, statuas, æra, marmora; quæ hic in dies eruebantur; vel eorum saltem exemplaria, & imagines pictas fictasue; aut in cera, gypso, vel charta madente impressas, sibi comparandas. Sed temporis me ratio; eruditissimi Academici, vt vela contraham, portumque tandem respiciam monet. Verumenimuerò, vester iste vultuum ardor, animorumque intentio, sine dubio a me contendit, vt munus promissi omne conficiam; quo me vobis probaturum recepi. Claudium Fabricium longè omneis superasse; non solùm singulari in literas studio & largitate; sed quod demum maximum est, indefesso labore incredibilique industria, in commentando atque scribendo, de maximis quibusque artibus; quarum profectò, nullam partē intactam reliquit.

Historiam Prouinciæ Galliæ Narbonensis, hoc est patriæ suæ, pluribus magnisque voluminibus conscribsit; diligenter adeo, vt siue antiquitatem, siue leges, pacem, vel bella, & Reipublicæ con-

uersio-

uersiones spectes; nihil est quod in illis desideres. Nobilium eiusdem Prouinciæ familiarum origines, suæque separatim, alijs voluminibus contexuit. et cùm gens Fabricia Pisis oriunda esset; vnde ante quadringentos annos, bellica laude florés, in Galliam propagata est; Pisanam, ipsamque adeo Italicam antiquitatem; cuius summus amator semper fuit; ijsdem libris præclarè illustrauit. multa seorsim recondita, in commentarium referens, de Gothicis Regibus, qui Italiæ imperium obtinuerunt, ex antiquis nummis petita; sicut de Gallicis, quorum originibus propaginibusque, nimia vetustate obscuratis, maximam attulerat lucem. Omnium denique rerum, quæ magnæ ac memoria dignæ, sua ætate gestæ sunt; venustissimos, ac plenissimos scribserat commentarios. Philosophiam, cui potissimùm naturali, mirificè deditus erat, suis etiam scribtis exornauit, atque amplificauit. Si quidem elegantem confecerat librum, de ludicris illis naturæ operibus, quæ certis regionibus e terra effodiuntur: scilicet de lignis rebusq; ceteris, a sua in lapidis, vel aliam naturam degenerantibus: de vastis item, immanibusque illis Gigantum, vt vulgus opinatur, ossibus; quorum magnam vim, ex longinquis locis, sibi aduehendã curauerat. multa de illis, vt erat homo emunctæ naris, falsa odoratus. Plantarum vero peregrinarum, Indicarum in primis, singularem propè vniuscuiusque pertexuerat historiam; nondum tentatis experimentis illustratam: cùm ipsas arbores, non solùm in stirpeis generis planè diuersi; sed in cornua, capita, aliasq; viuentium animalium parteis, prospero euentu inseuisset. Quorum animalium naturam, modum

& pondus, vel ipſorum elephantorum, diligentiſſimè explorauerat; & ſingula eorum membra, etiã hominum, manu ſua diſſecuerat: oculos præſertim vaſtiſſimarum belluarum, atque cetorum; quos vſque ad vltimas Gadeis, homines quæſitum mittebat. vnde cùm de ceteris corporis partibus, tum de admirabili oculorum fabrica, atque munere, noua prorſus, & a nemine hactenus viſa, literis conſignauit. In Mathematicis illuſtrãdis, non minus induſtriæ poſuit: ſeque ad aſtrologiam potiſſimùm, ætate prouectior ita dederat, vt altiſſimam turrim, magno illarum artium inſtrumento refertam exſtruxerit; vbi nocteis ſerenas, in aſtrorum contemplatione peruigilabat. quorum non ſolùm altitudines, magnitudines, vel motus diligenter obſeruabat; ſed in illorum materiẽ, ipſamq; adeo naturam, acri acie penetrabat: per vitrea illa ſpecilla, quæ nouo ac verè cœleſti inuento, remotiſſimas obſcuriſſimaſque rerum ſpecies, ad oculos dilucidè perſpiciendas reuocant: quibus perinde verum vſum ac nomen, inuenit Galilæus Galileius, rerum ſuperarum atque cœleſtium, acer & verè lynceus contemplator, Fabricioque noſtro amiciſſimus. Eo inſtrumento Pereſcius tam ceterarum errantium ſtellarum, quam ipſius Lunæ, varias facies, ac tenuiſſimas quaſque, quæ in ijs apparent, notas & quaſi maculas, ſedulò inſpectas, ſibi depingi, ac in tabulas incidi voluit; & ſuas de ijs perpetuas obſeruationes literis mãdauit. adeo vt noſter hic terræ orbis, nemini notior fuerit, quã fuere Pereſcio cœleſtes, præſertim illius, vt veteres Italiæ ſapientes loquebantur, ἀντίχθονος. cuius præterea defectiones, ipſe tam obſeruabat, quàm

per

per omneis Mathematicos, attentiùs obseruandas curabat: non vt Deæ, cuius veluti alter Endymion, assiduus formæ spectator, atque mirator erat, laboranti succurreret; sed vt vrbium, portuum, atque insularum, rata certaque, & a quatuor extremis cœli cardinibus, & a se inuicem interualla, inde reperire, atque constituere posset: receptósque itinerum, atque nauigationum errores tolleret. res a solis hactenus, iisque vno aut altero, maximis Regibus tentata: quam ad felicem exitum a Perescio tandem perductum iri spes fuit. accuratas enim earum defectionum obseruationes, in celeberrimis veteris, nouique orbis oppidis, faciendas curauit: quarum omnium accuratissimam, atque vt Perescij verbum vsurpem, palmarem, Neapoli a Ioanne Camillo Glorioso, homine in Mathematicis disciplinis excellenti, sibiq; amico, venisse ipse aiebat. Ad hæc autem omnia, assiduè vtebatur opera Petri Gassendij, rerum cœlestium atque Philosophiæ scientia, Galliæ facilè primi, & Nicolao Cl. Fabricio intimi; sic vt domi per plureis annos, vnà cum ipso coniunctissimè vixerit; atque illic extremum eius exceperit spiritum: qui demum mortui nomen atque virtutem, grata memoria prosecutus, animum ad commentarios de Perescij vita scribendos appulit: easque parteis quas olim mihi sumseram, ab homine eruditissimo, atque amicitiæ consuetudine, mihi maximè deuincto, præoccupatum iri lætor; immo verò etiam de ea re, æternæ Fabricij memoriæ gratulor. Operá eius in vestra antiquitate, scribēdo restituenda, præclare positam, Academici, non queo silentio præterire: cùm nulla veterum Romanorum vtensilia,

nulla ornamenta, in eius manus venerint; habuit porrò domi pleraque, de quibus scribtum non reliquerit; omnium autem vberrimè, atque diligentissimè, de ponderibus, mensuris, tripodibusq; antiquorum. Ommitto alia, quæ in reliqua literatura effecit opera. Eius tantùm epistolas, in admirationis cumulum addam; quæ quidem sunt ita multæ atque eruditæ, vt si nullum aliud scribtionis genus vnquam attigisset: vniuersum tamen omnium doctrinarum, & liberalium disciplinarum orbem impleuisse, dici potuerit. Nullum enim adeo præclarum vel rarum, in bonis artibus nasci potest argumentum, de quo Perescius consulens vel consultus, ad eruditissimum quemque non scribserit; doctè, frequenter, & copiosè admodû, vt omneis omnium prouinciarum vrbeis, suis non dicam epistolis, sed voluminibus oppleuisse videatur. Atqui vt sciatis me nô laudatoriè, sed Latinè loqui; quaLeis & quantas ad hanc vrbê missas habeatis, exempli caussa, nunc adeo ex me cognoscite. Extant propè innumeræ ad VRBANVM VIII. Pontificem Maximum, & Franciscum Barberinum Cardinalem; illam bonarum artium cognationem, quam in ambobus optimis, doctissimisq; Principibus omnes admirantur, complectentes. extant ad Cæsarem Baronium, & Ioannem Franciscum Vidium Balneum, Cardinaleis: Iosephum Mariam Suaresiû, Antistitem: Christophorum Puteanum, & Constantinum Caietanum: omneis magnarum artium scientia insigneis: de religione rebusque diuinis: sicut de humanis atque historia; ad Vidum Bentiuolum Cardinalem, & Augustinum Mascardum; eius artis non solùm in hac vrbe, sed in tota Ita-

lia facilè principes. de naturalibus verò, iisq; occultioribus ac magis peregrinis, ad Cassianum Putealem, & Petrum Vallensem; vtrumque tam huiusmodi doctrinæ, quam ceterarum magnarum rerum laude abundantem. Extant de literis quas humaniores vocant, linguisque tam veteribus, Europæis, Asiaticis, atque Africanis, quàm recentioribus, Gothica, Cantabrica, Prouinciali atque Italica; ad Lucam Holstenium, Gabrielem Naudæum, Leonem Allatium, Vincentium Nogueram, & Federicum Vbaldinum; viros in iis summos, atque perfectos. itē ad Franciscum Boncompagnum Cardinalem, Vincentium Iustinianum Marchionē, Mariam Felicem Zachiam, & Alexandrum Rondaninum eius maritum, Stephanum Gualdum, & Claudium Menetrium; homines in antiquitatis reliquiis inuestigandis, conseruandisq; diligentissimos; de statuis, nummis, gemmisque veteribus. tum etiā de codicibus antiquitùs scriptis: ad summos pariter viros, Scipionem Cobellutium Cardinalem, & Nicolaum Alemannum: quos vnicè dilexerat Perescius; huiusque demum mortui benignitatem, in aperiendis bibliothecæ Vaticanæ thesauris, vehementer postea desiderauit. Homines in omnibus doctrinis præstātissimos agnoscitis, Academici; qui eò libentiùs nunc a me citati; ac veluti recensi sunt, quòd propè omnes, sicut ipse Perescius, in hanc amplissimam lecti olim Academiam; ordinis nostri splendorem, atque gloriam illustrarūt, atque in dies amplificant. Porro eandem, maioremque epistolarum vim, non solùm ad reliquas Italiæ vrbeis; Patauium maximè; ad Licetum, Rodium, Argolium, & Thomasinum; homines in artibus

tibus quas profitentur magnos : ſed etiam Mantuam Carpetanorum, Lutetiam, Oxonium, Lugdunum Batauorum, Louanium, Auguſtam, Vindobonam, & ad alias vtriuſque orbis celeberrimas vrbeis, claris doctiſque viris maximè florenteis, perinde ac Romam, ab eo veniſſe existimate. Quibus quidem epiſtolis, non tantùm Tranſalpinas atque Ciſalpinas, ſed etiam ceteras omneis Europæas, ac barbaras nationes; humanitatis, & doctrinæ commercio miſcuit, atque conſociauit: ſic vt bonas arteis, & vniuerſa earum inſtrumenta; quæ in bibliotheca ac mente ſua repoſita, ad omnium vſus inde promebat; inter illas demum genteis fecerit cõmunia. Quare de Fabricij doctrinæ præſtantia, aut Muſei amplitudine atque dignitate; ex ipſius ſcribtis, ceteriſq; antiquorum monumentis; quæ in eius domo extant, minimè eſt iudicandum: ſed potiùs ſic habendum, nullas in terræ orbe celebreis eſſe bibliothecas, in quibus celeberrimæ illius Pereſcianæ, pars aliqua non reperiatur; nullos libros noſtra ætate, ſcribtorum ad faſtidiũ feraci, in lucem fuiſſe editos, qui non Pereſcij doctrinam, ſicuti nomen præ ſe ferrent.

FINGITE vobis animo, Academici, omniũ ſtudioſorum vnum aliquod veluti corpus, in quo Claudius Fabricius, vice fungeretur partis illius in medio quietæ, cui alendæ reliqua membra, ſuo labore omnia quærunt; cuiuſque viciſſim haud ſegne miniſterium eſt, nec magis alitur, quàm cetera alit: adeo vt vniuerſa ſtudij atque doctrinæ pabula, ab omnibus ſibi vndique conquiſita, atque congeſta, inſaturabili legendi, diſcendique auiditate vorans, & acri ad meditationem, ſcribtionemque ar-

dore

dore maturè conficiens, in ſuccum & ſanguinem verteret; quem in omneis demum parteis, ad ingeniorum alimenta, pariter diuiſum redderet. niſi potius Pereſcium, illuſtris illius, atque immortalis corporis animam fuiſſe dicamus; quæ totum moderaretur, ſingulaſque eius parteis, vi ac numine ſuo conſeruaret, atque augeret. Numen dixi, Academici: is enim qui ſat breuis, ſeptem & quinquaginta annorum, vitæ partem alteram peregrè, & in aula tranſegit, alteram in curia, ad ſenatoria munera, bis quaque die diligenter obeunda; tot tamen ac tam illuſtria, ſui in literas ſtudij atque largitatis, ad æternam poſteritatis memoriam, monumenta reliquit; libroſq; & epiſtolas, operà manuque ſua plureis; quàm alij longæui homines, & priuato otio abundantes legere ſolent; Latinè, Italicè, & Gallicè diligenter conſcribſit: is inquam, mihi ſanè ſupra hominem putandus eſſe videtur. Hanc porro diuinam Nicolai Claudij Fabricij Pereſcij animam, nunc mortalis ſui corporis compagibus recluſam, ſuperas ſedeis capeſcere; & in æterna illa ac cœleſti domo, ætatem quam hic nobiſcum beatam duxit, inter ipſos diuos beatiſſimam agere, vos Academici Romani, exiſtimare par eſt; & eam omni honore, qui Heroibus tribui ſolet, afficere. præterquam enim quòd ſumma integritate, atque innocentia vixit; præterea Romanæ religionis, cæremoniarumque maximè colens, & ad extremum ſpiritum retinentiſſimus fuit: pro aris delubriſque fortiter certauit; vt ad illa plurimos reduxerit, ex iſto hominum genere, qui nouis atque alienis obſtricti religionibus, ab hac antiquiſſima atque ſanctiſſima declinauerunt; vel apud illos, rei literariæ III-viros, non ſine ſpe victoriæ

 ador-

Quamobrem erga hominem, de Romana Republica, tam multis nominibus optimè meritū, in decoranda eius morte grati estote, Academici; & sicut eam, iam publica laudatione esse honorandam putauistis; ita quidquid præ ingenij, facundiæque meæ, nec non temporis angustijs, minus ex amplitudine, atque dignitate argumenti, oratione exsequi potui; id demum in præsentia, ornatissimis, optimisque vestris versibus præstate: in posterum verò, Heroi nostro, diuturnam pro breui vita memoriam reddite: & quod ipsi gratissimum facturi estis, illius studiorum veluti hereditatem adite, & constanter tenete. Vos autem, Patres amplissimi; ad eam ad quam vocati estis Reip. procurationem, vt excellentissimas omneis Nicolai Claudij Fabricij virtutes, maximis & in omni genere laudis eminentissimis (quales sane estis) Principibus imitandas adhibetis: pergite porro vt facitis; atque ita in primis diuinum eius studium, regalemque liberalitatis magnificentiam imitamini, in eas arteis promouendas, quibus omnis vitæ honestas, elegantia, ipsaque adeo humanitas constituitur, atque continetur; nec non in homines qui eas colunt amandos, ornandosque honoribus ac beneficijs; quæ sancti illi, atque religiosi maiores vestri, in ipsos præcipuè collata voluerunt. Indignum siquidem esset eos iacère, quorum opera, atque vigilijs; summum a Deo datum, hominum generi, literarum bonum maximè viget; sed prorsus digni sunt, qui apud vos gratia, atque autoritate floreant. Si quidem principes viros, de se suisque virtutibus benè meritos, æternis scriptorum suorum monumentis, ad immortalitatem consecrant. Quare minimè audiendi sunt, quidam homines ni-

hili,

hili, qui etsi numerus tantùm in procerum aulis, & fruges consumere nati sint, illic tamen vt vacua Belidum dolia, leuitate sua versatiles, & vanitate cassum atque inane sonantes; maximas faciunt turbas, clamoresque ac risus edunt, tam in hominum literatorum ingenium moresque, quàm aduersus ipsarum literarū vsum, atque dignitatem. Literatis nihil innocentius aut temperantius; Patres amplissimi; vt potè qui studium & tempus omne, quod isti vel ambitioni atque auaritiæ, vel rebus ridiculis atque turpibus dant; in maximarum, optimarumque contemplatione consumunt: nec sunt vt isti vocant, difficiles aut morosi; sed acres rerum æstimatores: non contumaces & superbi; sed res homine ingenuo indignas, nec facientes nec perferentes: non obscuri; sed modesti: non denique rustici aut agrestes; sed antiqui & contrà, vnde etiam artes quas profitentur nomen inuenere, humani. Literæ verò, quantùm non ornamenti solùm, sed & præsidij in ciuitatibus bene constitutis afferant, vel ex hac vestra clarè patet. quæ vt olim afflicta, per earum neglectionem fuit; ita nunc doctissimus sapientissimusq; Pontifex verè COELESTI DONO, ac diuino munere ipsi donatus; causa est quòd viget hodie vestra Respublica, quòd floret, quòd beata est, quòd denique, cum ceteræ terrarum orbis partes, bellorum aliarumque calamitatū tempestatibus agitentur; vna hæc (quod ei Deus Optimus Maximus proprium, ac perpetuum faxit) in pace, atque in otio conquiescit.

ΩΙ ΕΠΙ ΠΟΛΛ' ΕΜΟΓΗΣΑ